

X.: I com ho podria fer ara, perquè arribés la farina més aviat que jo? La mare m'ha de fer una coca.

Moliner: Mira, te'n vas allà dalt a la punta i com que fa vent, l'avies pel vent i ja farà cap més aviat la farina que tu a casa.

X.: Pus hi vaig!

Molner: Au tira ves!

Narrador: Marxa cap a dalt a la punta i, xiquet, un vent uuuh... uuuhhhh... va llençar tota la farina i tots els pins blancs i els pantalons i les sabates totes plenes de farina, se'n va cap a baix i el moliner li diu:

Moliner: Ja ho has fet?

X.: Ja està aviat!

Moliner: Pus au, ja pots marxar cap a casa!

Narrador: Se'n va cap a casa i es troba a sa mare.

X.: Mare!

M.: Què hi ha?

X.: Ja m'has fet la coca?

M.: Com te l'haig de fer, si encara no has pujat la farina.

X.: Sí, te l'he enviada pel vent.

M.: Ai pillo més que pillo, ja t'han enredat, mira que és gran això, marxa'm de davant que no et vull veure més.

Narador: I lo conte, conte s'ha acabat i el que no s'aixeca li quede lo cul empastrat.

NOTA:

Conte popular català adaptat a la manera de ser i de parlar de la Terra Alta, segons ens ha contat un iaio de La Fatarella.

Ha estat transcrit per FINA FONT.

SET MESOS A LA TERRA ALTA

En poc més d'un any he passat set mesos com a metgessa substituïda a la Terra Alta. Abans mai no hi havia estat i arribar a Orta fou l'inici de la coneixença d'aquesta comarca. Després vingué Bot i finalment Arnes, on he estat cinc mesos. A mica a mica, he pogut conèixer aquests paisatges, els poblets, la seva gent i els seus costums.

El treball que hi faig em dona un punt de vista molt diferent al que puguin tenir els estiuejants o bé els viatjants, els quals potser només veuen les aparences i la part més externa. En el meu cas, el tracte humà, persona per persona, o bé família per família, em permet conèixer un poblet «des de dintre»; i traspasant les barreres exteriors arribar a la realitat viscuda per aquestes persones diàriament.

Voldria dir algunes coses d'aquesta realitat que he conegut a la Terra Alta, procurant fer servir l'objectivitat que em dona el fet de ser «importada».

En primer lloc, deixar constància de l'extraordinària **resistència física** dels terraltins. Això es veu a tots nivells: els avis arriben a edats força avançades amb una gran lucidesa mental i amb un cos resistent pel treball que han fet en la seva vida. El treball agrícola, tot i ser cansat, ha

trempat el cor dels pagesos (cal dir que sols he assistit a un infart) i la vida relativament tranquil·la del camp fa que la circulació de tot l'organisme es mantingui en uns nivells millors que en les persones d'àmbit industrial, les quals són més sedentàries, amb «stress» i pitjor circulació sanguínia en el cor, el cervell i tot el cos en general.

En segon lloc, també cal parlar de la seva **resistència psíquica** davant el dolor o malaltia. Potser també sigui degut al treball que fan, ja que tot llaurant o podant o fent qualsevol feina, s'acostumen a suportar petites molèsties per un cop de les rames dels arbres o les pedres en els peus, les males passades dels animals... Si una persona del poble crida el metge de nit, no és pas per caprici: sempre serà perquè realment estan malalts o tenen un dolor molt fort. Aguanten fins que poden, i només en un extrem van de nit a buscar el metge.

En tercer lloc, he de dir que la vida en contacte amb la natura els ha donat una **coneixença d'ells mateixos**. Ara ho explicaré més. Quan dic «coneixença d'ells mateixos», em refereixo als processos habituals del seu cos. Saben que un refredat vulgar dura una setmana aproximadament, que les prunes o les cireres menjades amb abús porten diarrea, que si els pica un mos-

quit els sortirà una «fava». Això que és tan elemental a simple vista, no tothom de ciutat ho coneix, i així he tingut a consulta alguns casos curiosos, per no dir altres paraules, com una mare barcelonina que va venir tota espantada perquè al nen de vuit anys li havia picat un mosquit... i només tenia el dit petit una mica inflat! Les mares terraltines no s'espanten: saben que igual com s'ha inflat es desinflarà als dos dies.

En quart lloc, també vull comentar la coneixença de les **cures naturals** per part de moltes persones d'aquests poblets. Deixant de banda les supersticions, hi ha cures que han demostrat ser efectives de debò, i en el cas de les plantes hi ha principis actius que són aprofitats per la majoria dels laboratoris farmacèutics. Posaré algun exemple. En el cas ja esmentat de les picades de mosquit, moltes persones barregen saliva amb terra, i s'apliquen tot seguit aquest fang en el lloc de la picada. Aquesta cura natural té una base certa: la saliva té substàncies neutralitzadores d'alguns tòxics, i el fang actua com a antiinflamatori en absorbir el calor de la reacció inflamatòria i també actua com a purificador de la pell i antitòxic.

En el cas de les conjuntivitis (infecció en els ulls) molta gent s'hi aplica banys d'aigua amb timó (farigola). També això té una base certa: s'ha pogut aïllar a la farigola una substància d'acció antibiòtica que ajuda a combatre els microbis que donen la infecció. Totes les persones que han passat pel consultori havent-se fet aquests banys tenien els ulls menys inflamats que les que no ho havien fet.

Bé, anomeno això com a exemple (i tants n'hi hauria per continuar explicant!), i només vull afegir que aquests coneixements transmesos de generació en generació formen part, per dret propi del que s'anomena «cultura popular», i no per antics han de ser menys valorats, al contrari: demostren sovint que en la saviesa popular hi ha un rerafons d'autenticitat. Seria molt trist que en nom del progrés i la modernització, en nom de la idolatria als medicaments empaquetats, en nom d'una medicina tecnificada que ens enlluerna, seria molt trist, repeteixo, menysprear-los i condemnar-los a l'oblit.

I com a cinquè punt, parlaré breument de l'aspecte mental, sense intenció de ser exhaustiva. La vida en un poble, com a tot arreu, té els seus inconvenients i els seus avantatges, però el fet més important és el sentiment d'identitat que comporta. Dins la mateixa comarca, cada poblet posseeix un caràcter determinat que el fa ser diferent als pobles del voltant i dintre de cadascun d'ells, el ser d'una casa o altra també perfila en certa manera la personalitat dels seus habitants. Tot plegat, fa sentir a la persona «identificada», com a formant part d'un grup de vida, d'una comunitat que el fa anar més enllà dels seus límits individualistes. No vull parlar dels inconvenients (que evidentment hi són), però això que acabo de dir repercuteix beneficiosament a

nivell psicològic: cadascú sap que és «el tal» de la «casa tal», i no se sent un número més en l'anonimat d'una massa de gent que el desconeix totalment, com sovint pot succeir en nuclis urbans. Els psicòlegs han definit els trets principals de les societats actuals que viuen el procés de la tercera revolució industrial i que són: alienació, stress, neurosi i angoixa. Doncs bé, cap d'aquestes característiques està implantada a la Terra Alta. Hi haurà persones amb problemes o amb dubtes que els neguitegen, algun dia tindran moltes presses i no pararan quiets, però no hi ha una personalitat neuròtica de conjunt. Se senten identificats, se senten arrelats a la seva terra, se senten reconeguts per les persones que els envolten, i això dóna una major estabilitat emocional, i els fa allunyar-se així del prototipus de personalitat «de ejecutivo».

Potser algú hagi fet una rialla sorneguera en llegir tot el que hem esmentat, ja que la Terra Alta és allunyada dels nuclis industrials i econòmicament és considerada part de la Catalunya deprimida. Com volem que hi hagi tercera revolució industrial? Bé, sóc conscient de les particularitats específiques d'aquesta comarca, sóc conscient de la necessitat de millores de la qualitat de vida, fa falta una millor assistència sanitària, manquen centres culturals i formatius i també llocs d'esplai, hi ha problemes econòmics perquè l'agricultura sempre ha estat la parenta pobre en tots els governs i no s'ha potenciat el camp català... i cadascú podria afegir-hi encara una llarga llista de necessitats a cobrir.

Només he volgut cridar l'atenció sobre els aspectes positius d'una societat rural, no fos cas que treballant pel que ens manca ens oblidéssim del valor del que tenim. El millor capital no és exclusivament monetari, sinó el capital humà, i això la Terra Alta ho conserva: una immensa riquesa humana de la qual no seria bo desertar. Recordo una frase de Miguel Delibes que diu així: «La máquina ha venido a calentar els estómago del hombre, pero ha enfriado su corazón».

Crec que la Terra Alta té un repte important, i aquest és el d'aprofitar mica a mica els avantatges de les maquinàries i tècniques actuals sense caure en els inconvenients de la industrialització, tot preservant el caràcter autèntic dels seus habitants, sense deixar «que es refredi el cor», i sense deixar que es malmetin els seus recursos naturals. I el més important és que aquest repte pot ser guanyat si així ho decideixen els seus habitants.

Moltes coses em queden per dir d'aquests set mesos viscuts a la vostra comarca, encara que seria allargar-me massa i ja ho he fet prou. Però no vull acabar sense dir-vos això a tots plegats: Gràcies pel que m'heu ensenyat.

Margarida BORRÀS i MARTORELL
Metgessa
Les Borges del Camp (Baix Camp)